

**UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA
FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE SOCIO-UMANE
DOMENIUL TEOLOGIE**

**TAINA BISERICII ÎN LUMINA TINEI SFINTEI TREIMI
Rezumat**

**Coordonator științific:
Î.P.S. Prof. Univ. Dr. Irineu Ion Popa**

**Doctorand:
Emilian Dumitru Păunescu**

**CRAIOVA
2015**

CAPITOLUL I – FIINȚA ȘI VIAȚA BISERICII ÎN ȘI PRIN SFÂNȚA TREIME. BISERICA DUPĂ CHIPUL SFINTEI TREIMI

Sunt prezentate și explicate dogmele despre Sfânta Treime și despre Sfânta Biserică. Atât în existența intratrinitară (ad intra), cât și în manifestările exterioare (ad extra), sau în actul economiei divine, Sfânta Treime lucrează împreună într-o desăvârșită armonie, călăuzindu-Se după același principiu care este iubirea perihoretică (Ioan 10, 30, 38). Eclesiologia ortodoxă este trinitară.

Viața Bisericii este comuniunea cu viața Sfintei Treimi. Ființa tainică, teandrică a Bisericii are un temelie etern intratrinitar, în însăși taina vieții comune a Persoanelor Treimice Dumnezeiești, în sensul că, relațiile treimice dumnezeiești constituie modelul suprem de comuniune pentru credincioși în Biserică. Viața Sfintei Treimi se revarsă în viața Bisericii, Persoanele Sfintei Treimi se iubesc veșnic, deplin și reciproc și revarsă și între oameni viața de comuniune în iubire.

Viața Bisericii în și prin Sfânta Treime se descoperă în cuvintele Mântuitorului prin care se roagă Tatălui : ” Ca toți să fie una , după cum Tu , Părinte , întru Mine și Eu întru Tine, așa și aceștia în Noi să fie una, ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis” (Ioan 17, 21). După chipul unității ființiale dintre Persoanele Treimice, între Dumnezeu și credincioși se realizează o unire după har , deosebită de unirea dintre persoanele Dumnezeiești. În unitatea treimică credincioșii sunt ridicati prin Fiul și tot prin Fiul unitatea treimică coboară în credincioși (I Ioan 1 ,1-3 ; 5, 20).

Relația din interiorul Sfintei Treimi se reflectă și în relația Sfintei Treimi cu creaturile : ” Tatăl Meu până acum lucrează și Eu lucrez (Ioan 5, 17). Biserica este Casa Tatălui : ”În casa Tatălui Meu multe locașuri sunt” (Ioan 14, 2). Numai în Biserică se descoperă acest mister al Tatălui : ”Cel ce M-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl” (Ioan 14, 9). Astfel , Biserica este casa pe care Tatăl a zidit-o , Fiul a întărit-o, Duhul Sfânt a sfințit-o. Casa la care se întoarce fiul risipitor (Luca 15, 11-32), staulul Bunului Păstor (Ioan 10, 11-18). Casa Tatălui este astfel locul înfierii, unde Duhul Sfânt și Fiul strigă în propriile noastre inimi : ”Avva, Părinte ” (Romani 8, 15). ” Dumnezeu era în Hristos” (II Corinteni 5, 19) atunci când Mântuitorul a împăcat lumea cu Sine însuși, iar prin Duhul Sfânt credincioșii Bisericii au înfierea către același Tată (Galateni 4, 5-7), au ”pecetluirea” (Efeseni 1, 13-14 ; 4, 30) ca arvună a vieții veșnice.

Tot în acest capitol este evidențiată învățătura despre Înomenirea Fiului Tatălui ca plan pregătit din veci de Sfânta Treime din iubire față de oameni pentru a-i mântui. Mântuitorul Hristos S-a întrupat din iubire față de oameni (Ioan 3, 16) și ne-a adunat în El (Efeseni 1, 10 ; Coloseni 1, 16-20).

După ce omul a căzut în păcat , Dumnezeu-Tatăl nu l-a lăsat să piară, ci l-a trimis pe Însuși Fiul Său să Se facă om (Ioan 3, 16-17), ca omul să aibă viață de data aceasta veritabilă și să aibă din belșug (Ioan 10, 10). Întruparea Fiului are, în acest context, rostul ei esențial de a cuprinde pe om în Ipostasul veșnic al lui Dumnezeu și de a-l îndumnezei prin Jertfa și Învierea Sa.

Astfel, Învierea Mântuitorului Hristos are valoare universală prin ea însăși unind lumea cerească și cea pământescă . Fiul lui Dumnezeu, singurul și veșnicul Fiul al Tatălui, a fost

trimis de Tatăl ceresc în lume pentru a elibera pe oameni de păcat și de moarte. Prin înomenirea Fiului, Tatăl Fiului devine Tatăl umanității, iar copiii lui Dumnezeu (oamenii) intră în viața treimică și în relația treimică a Fiului cu Tatăl și cu Duhul Sfânt. Fiul lui Dumnezeu gândește pe om din veci, îl creează în timp ca să-l ducă ,în cursul lui, spre o veșnică și fericită odihnă în El. În acest sens, iubirea Tatălui față de Fiul Său se extinde și la oamenii creați prin Fiul, pentru ca și aceștia să devină fiii Săi prin Fiul Său. Teologia și iconomia (οικονομία) sunt strâns legate de Sfânta Treime, Care din iubire fără margini cuprinde pe om în voința și planul Său veșnic, pentru a-l restaura, izbăvi de păcat și de moarte, prin Întruparea Cuvântului lui Dumnezeu. Această taină a fost cunoscută mai înainte de toate veacurile de către Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Pentru că în Fiul întreg , care împlinește taina mântuirii noastre prin înomenirea Sa , se află Tatăl întreg, după ființă. Tatăl nu se întrupează, dar binevoiește să Se înomenească Fiul Său. Totodată, în Fiul se află întreg Duhul Sfânt după ființă, nu întrupându-Se, ci conlucrând cu Fiul la înomenirea pentru noi.

CAPITOLUL II – BISERICA ÎN ICONOMIA MÂNTUIRII PLINĂ DE SLAVA ȘI LUCRAREA SFINTEI TREIMI. ”Taina lui Hristos” (Efeseni 3, 4 ; Coloseni 4, 3) își descoperă bogăția de sensuri nu numai în istorie, ci și în contextul întregului plan de mântuire a lumii, cosmologic și antropologic. Istoria are mereu o țintă mesianică și eshatologică, iar mijloacele pentru atingerea acestei ținte sunt trimise periodic de Dumnezeu, Cel Ce poartă de grijă poporului Său. Momentele de criză ale istoriei sunt permanent însoțite de intervenția lui Dumnezeu, prin oameni providențiali, culminând cu trimiterea în lume a Fiului lui Dumnezeu (Evrei 1, 1-3). Acest timp marchează intervenția proniatoare a lui Dumnezeu în viața lumii. Căderea în păcat a lui Adam și apoi fiecare păcat este o robie și un exil al omului, iar îndreptarea și curățirea prin jertfă este revenirea din această robie până în momentul când Mântuitorul cu putere multă, a scos pe oameni din robia întunericului și i-a adus la lumina slavei divine. În această iconomie, Domnul accentuează atât linia verticală a întâlnirii Lui cu omul, cât și împlinirea orizontală a iconomiei pe care o realizează dumnezeiește în timp și în istorie.

Sfântul Apostol Pavel o numește ”taina cea din veac ascunsă” (Efeseni 3, 9) sau ”taina voii lui Dumnezeu” (Coloseni 2, 2), pentru că numai Dumnezeu putea s-o îndeplinească. Din cuvintele Sfântului Apostol Pavel reiese că Taina lui Hristos stă strâns legată de Persoana divino-umană a Mântuitorului și cuprinde în dimensiunile ei planul cel veșnic al Preasfintei Treimi prin care se îndeplinește iconomia universală a mântuirii neamului omenesc. În vederea acestui sfat tainic, numai Fiul Se întrupează, nu și celelalte ipostasuri Treimice, planul divin fiind concentrat și concretizat în descoperirea Persoanei Dumnezeului-Om.

Taina lui Hristos se realizează în identificarea ipostatică dintre Unul-Născut al Tatălui și Întâiul-Născut al Fecioarei Maria. Înomenindu-Se, El cuprinde însușiri duble și acțiuni divino-umane, fiind cea mai puternică legătură și unire dintre Dumnezeu și umanitate, fără contopire, micșorare sau suprimare. În această unire ipostatică a celor două firi, Persoana lui Hristos Se descoperă și Se manifestă prin faptul că e prin fire Fiu al lui Dumnezeu, Care Și-a asumat în mod liber întreaga fire umană, enipostaziindu-o în Ipostasul Său și Fiul Omului, ca Dumnezeu-Om Unic, Mijlocitorul dintre Dumnezeu și oameni (I Timotei 2, 5 ; Evrei 8, 1-6 ; 9, 15-24 ; 12, 24).

De aceea, Taina lui Hristos este o Taină totală și universală, care cuprinde deodată Taina lui Dumnezeu și taina omului (Coloseni 2, 9). Sufletul și Subiectul acestei Taine, care se dezvăluie prin descoperire, cum zice Apostolul Pavel (Efeseni 3, 3-4) este Însuși Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul Hristos (II Corinteni 12, 1; Efeseni 3, 9; Coloseni 1, 27; 4, 3) ca Taină preasfântă și mai înainte de veci a Tatălui, privitoare la Biserică. Astfel, prin Fiul lui Dumnezeu înomenit se îndumnezeiește firea noastră, iar noi dobândim cunoștință despre numeroasele Lui lucrări. Prin Jertfă și Înviere, Mântuitorul Hristos a ridicat omenirea de pe pământ la cer, statornicindu-o definitiv în comuniune de iubire cu Sine și cu întreaga creație. Apostolul Pavel arată că, o dată creată lumea, nu este lăsată la voia întâmplării, ci Dumnezeu îi poartă de grijă. Fiul , în lucrarea de conservare și de realizare a scopului ultim al lumii, imprimă universului unitate și ordine, iar prin jertfa Sa pe Cruce răscumpără și ”împacă prin Sângele Său pe cele din cer și pe cele de pe pământ” (Coloseni 1, 20; Efeseni 1, 10; Romani 5, 11; II Corinteni 5, 18), adică îi împacă pe oameni cu Dumnezeu. De bună seamă că și îngerii s-au bucurat văzând actul săvârșit de Fiul lui Dumnezeu pe Cruce, ei înșiși necunoscând iconomia mântuirii, care era ”taină ascunsă din veac” (Efeseni 3, 9; Coloseni 1, 26).

Mai mult, abia prin Biserică ei au cunoscut taina iconomiei mântuirii, când au văzut desfășurarea ei în istorie, iar prin recapitulare au fost adunați și ei împreună cu oamenii în Hristos, care este ”Capul” (Efeseni 4, 15) tuturor. De abia acum, prin desfășurarea jertfei Mântuitorului, au luat și ei act de ea. Înomenirea Fiului lui Dumnezeu a făcut ca omul să primească ”slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr ” (Ioan 1, 14). În sensul acesta, Cel Unul-Născut al Tatălui a trebuit să-și însușească firea umană, adică să Se facă și Ipostasul ei. Logosul Tatălui, făcându-Se om și asumând firea umană în Sine, a cuprins în Sine și contrastele extreme. Cu cât S-a smerit mai mult pe Sine, cu atât ne-a înălțat pe noi mai mult, ca să ne facem în Sine dumnezei după har. Ca atare, în Hristos Domnul s-a împlinit aspirația pusă de Dumnezeu în noi de la început, aceea de a cuprinde toate laturile existenței create. Sfântul Apostol Pavel, referindu-se la această iconomie divină, arată că venirea lui Dumnezeu la noi și împrărierea firii omenești este o inegalabilă chenoză, sau golire a Lui de slava, pe care a avut-o mai înainte de întrupare (Ioan 17, 5). Deci , coborârea Celui bogat, Care S-a făcut sărac pentru noi, apare ca o condiție imperativă a îndumnezeirii noastre. ” Cunoaște-ți harul Domnului nostru Iisus Hristos, că fiind El bogat S-a făcut sărac, ca să vă îmbogățească prin sărăcia Lui” (II Corinteni 8, 9). Această hotărâre este prima și ultima taină a voinței de început și veșnice a lui Dumnezeu cu privire la om și la lume. Dar, Fiul lui Dumnezeu făcându-Se om din iubire , a dat oamenilor și cea mai mare pildă de smerenie (Ioan 3, 16). Deși nevăzut din fire, El Se face totuși văzut din iubire pentru noi oamenii. Această condescendență a lui Dumnezeu în raport cu omul nu-L coboară, nu-L limitează și nu-L lipsește de slavă, ci Îi descoperă și mai mult slava Sa vrednică de a se manifesta atât de variat și bogat. Odinioară, Moise și David ceruseră lui Dumnezeu să vadă ”fața” (Psalmul 30, 16) și ”slava”(Ieșire 24, 16) Lui, chenoza fiind un moment așteptat în istorie și corespunzând făgăduinței și aspirației patriarhilor și profeților. Din cele arătate rezultă că deșertarea de slavă sau chenoza înseamnă asumarea condiției umane de umilire și de micșorare pe care Fiul lui Dumnezeu a acceptat-o din smerenie iubitoare față de noi, în Întruparea Sa. Chenoza, ca act de ascultare liberă față de Tatăl, este haina lui Dumnezeu

înomenit. Chenoza sau deșertarea de slavă a Fiului lui Dumnezeu, în actul Înomenirii, poate fi numită și dezbrăcare de putere și mărire, pentru a fi Subiect pe măsura naturii omenești. În virtutea acestui fapt, Logosul înomenit este om smerit, iar ca purtător al firii divine poartă toată plinătatea dumnezeirii, amândouă firile fiind activate prin Ipostasul Său. Fără îndoială că micșorarea sau chenoza nu se referă la natura divină a lui Dumnezeu-Cuvântul, ci la forma de viață potrivit naturii dumnezeiești, la chipul divin de care S-a dezbrăcat. De aici înțelegem că mărirea de care El S-a golit atunci când a luat chip de rob este chipul divin (Filipeni 2, 6). După Înviere, El Își va arăta iarăși slava Sa pe care a avut-o la Tatăl mai înainte de a fi lumea (Matei 28, 17-18; Ioan 17, 5; Filipeni 2, 9-10). Deși vorbim despre chenoza, totuși trebuie să subliniem faptul că golirea de slavă a Fiului lui Dumnezeu în actul Întrupării nu se referă la firea umană asumată de Fiul lui Dumnezeu, ci la Fiul lui Dumnezeu Însuși. Astfel, chenoza este privită ca o "deșertare" sau "golire" de mărirea cea veșnică a Celui Care binevoiește să devină ca noi, primind astfel limitele propriei noastre firi omenești. Cuvântul lui Dumnezeu, întrupându-Se, S-a adaptat, deci, limitelor noastre omenești și a păstrat în același timp neatinsă sublimitatea demnității dumnezeiești care Îi aparține prin esență, la fel ca și Tatăl. Aceste taine: a Întrupării, a Învierii și a Împărăției lui Dumnezeu sunt de natură hristologică și eshatologică și presupun o relație strânsă între Iisus prepascal și Hristos Cel înviat din morți și Înălțat la ceruri. De aceea, Împărăția lui Dumnezeu este o realitate care cuprinde lumea din trecut, acum și în veac, Mântuitorul Hristos fiind împărat al veacului de acum și al slavei cerești ce va să fie, așa cum spune Sfântul Apostol Pavel : "Iisus Hristos, ieri și azi și în veci, este Același" (Evrei 13,8). De asemenea sunt studiate și explicate învățăturile Sfintei Scripturi referitoare la întemeierea Bisericii, însușirile Bisericii, și slujirea Mântuitorului în lucrarea Bisericii. Biserica nu este numai Trupul lui Hristos ci și plenitudinea de viață dumnezeiască revărsată în umanitate de către Duhul Sfânt, trimis de la Tatăl (Ioan 15,26) de către Mântuitorul Hristos, și prin care Hristos este prezent și lucrează în umanitatea Trupului Său, Biserica. Hristos ne mântuiește întrucât Se sălășluiește în noi prin Duhul Sfânt. Prin aceasta iradiază în noi din trupul Său pnevmatizat puterea mântuitoare și îndumnezeitoare a noastră. Pogorârea Duhului Sfânt e cea care dă existență reală Bisericii, punând începutul sălășluirii trupului îndumnezeit al lui Hristos în totii oamenii și, cu aceasta, începutul Bisericii. Pogorârea Duhului Sfânt este astfel actul de trecere de la lucrarea mântuitoare a lui Hristos în umanitatea Sa personală la extinderea acestei lucrări în oameni. Prin Întrupare, Răstignire, Înviere și Înălțare, Hristos pune temelie Bisericii în trupul Său. Viața dumnezeiască, extinsă din trupul Mântuitorului în credincioși, este Biserica. Această viață iradiază din trupul Său ridicat la deplina stare de pnevmatizare prin înălțarea și șederea Lui de-a dreapta Tatălui, în suprema intimitate a înfinității vieții și iubirii lui Dumnezeu îndreptată spre oameni. Deci Cincizecimea este strâns legată de Hristos înviat și înălțat întru slava Sa șezând de-a dreapta Tatălui. Persoanele Sfintei Treimi nu se arată singure, ci una dă mărturie despre cealaltă. Prin Duhul Sfânt pătrunde în inimi Însuși Iisus Hristos, dar aceasta e posibil întrucât trupul Lui s-a pnevmatizat în mod culminant prin Duhul Care a pătruns și pnevmatizat trupul lui Hristos. Mântuitorul spune Sfinților Apostoli : "Și iată, Eu trimit peste voi făgăduința Tatălui Meu. Voi însă ședeți în cetate până ce vă veți îmbrăca cu putere de sus" (Luca 24, 49). Iisus dăruiește și trimite Duhul Bisericii la Cincizecime, dar Cel Care face prezent pe Hristos în viața

Bisericii este Duhul Sfânt. Amintirea istoriei mântuirii, a evenimentelor istorice- întruparea, moartea, învierea prin care Iisus Hristos a dăruit lumii harul divin mântuitor, e permanentă ca fapt eficient prin Duhul Sfânt. Sfântul Apostol Pavel precizează :” Nimeni nu poate să zică: Domn este Iisus decât în Duhul Sfânt” (I Corinteni 12, 3).

Cea mai importantă însușire a Bisericii este unitatea, aceasta fiind bazată pe unitatea Sfintei Treimi (Ioan 17, 11 ; 20-23).

A doua însușire a Bisericii este sfințenia. Aceasta se deduce din originea și scopul ei. Ea este sfântă pentru că sfânt este Capul și Întemeietorul ei. Sfințenia Bisericii este sfințenia lui Hristos Însuși. Sfințenia Bisericii are o latură divină, obiectivă și una umană, subiectivă, de aceea se și numește divino-umană. Biserica este sfântă prin adevărul ce-l are (Ioan 14, 6), pe care i l-a încredințat Hristos și în care a sfințit pe Apostoli, și prin ei Biserica (Ioan 17, 17). Mântuitorul Hristos și-a vărsat sângele pe Sfânta Cruce pentru a curății și sfinții Biserica (Efeseni 5, 25-27).

A treia însușire a Bisericii este sobornicitatea. Fundamentul sobornicității se află în relațiile perihoretice ale Sfintei Treimi. Originea sobornicității este plinătatea de viață dumnezeiască, în iubirea perihoretică a Sfintei Treimi, iar temelia ei este Întruparea Mântuitorului Hristos și lucrarea Duhului Sfânt în Trupul Său tainic (Ioan 17, 11, 20-26; Efeseni 4, 4-6).

Cea de-a patra însușire a Bisericii este apostolicitatea. Așa cum Mântuitorul Hristos este trimis de Tatăl (Ioan 20, 21) la fel și El trimite pe Sfinții Apostoli (Ioan 20, 21-23). De asemenea, Mântuitorul Hristos promite Apostolilor că Duhul Sfânt îi va umple și pe ei cu putere (Fapte 1, 8). Apostolicitatea Bisericii înseamnă identitatea operei și a slujirii Bisericii cu opera și slujirea Apostolilor. Prin urmare, Biserica este zidită ” pe temelia Apostolilor și a profeților piatra cea din capul unghiului fiind Însuși Iisus Hristos” (Efeseni 2, 20), Apostolii fiind ”slujitori ai lui Hristos și iconomi ai tainelor lui Dumnezeu” (I Corinteni 4, 1).

Slujirea omului, a societății și a lumii de către Biserică își are originea în slujirea jertfelnică a Mântuitorului Hristos (Matei 20, 26, 28). Toată viața pământească a Mântuitorului Hristos este plină de sensul slujirii. Jertfa Sa pe cruce se încadrează tot în slujire. În timpul Sfintei Liturghii, Mântuitorul Hristos reprezintă cea mai înaltă pildă de iubire și smerenie care merge până la jertfarea pe cruce pentru păcătoși, de iertare până la mântuirea celor care L-au răstignit (Luca 23, 34). Slujirea creștină are o dimensiune umană fundamentală, deoarece în Iisus Hristos, Dumnezeu a ”sălășluit printre oameni” (Ioan 1, 14). Slujirea creștină implică faptul că, iubind pe oameni și slujindu-le astfel se împlinește voia lui Dumnezeu, adică Îi slujim Lui. Slujind oamenilor, slujim lui Dumnezeu, împlinim voia și porunca Lui :”Poruncă nouă dau vouă: Să vă iubiți unul pe altul. Precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul. Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții” (Ioan 13, 34-35). Slujirea lui Dumnezeu și slujirea oamenilor se susțin reciproc. Astfel, Dumnezeu ne cheamă să-I fim colaboratori în grija Lui față de noi și de semenii noștri. Tot efortul nostru în slujirea reciprocă, e o colaborare a noastră cu Dumnezeu (I Corinteni 3, 9). Prin aceasta răspundem poruncii Lui împlinind voia Lui. Fiul lui Dumnezeu se întrupează ca să facă voia Tatălui, dar El face prin întrupare voia Tatălui, întrucât mântuiește prin aceasta pe oameni :”Mâncarea Mea este

să fac voia Celui ce M-a trimis pe Mine și să săvârșesc lucrul Lui” (Ioan 4, 34). Iisus Hristos a spus Apostolilor :”Dacă cineva vrea să fie întâiul, să fie cel din urmă dintre toți și slujitor al tuturor” (Marcu 9, 35). Și tot El a spus :”V-am dat vouă pildă, ca, precum v-am făcut Eu vouă, să faceți și voi” (Ioan 13, 15). Sfinții Apostoli au răspuns chemării de a-I sluji (Faptele Apostolilor 1, 8; Romani 16, 25; I Corinteni 1, 21; II Corinteni 4, 5; I Ioan 1, 1-3; I Petru 4, 11) și s-au angajat în această chemare, apostolie, simțind, voind, gândind prin Hristos :”Noi avem gândul lui Hristos” (I Corinteni 2, 16). Reiese că, vestirea Cuvântului lui Dumnezeu, în orice timp și în orice loc, ține de misiunea Bisericii, a slujitorilor harici, a tuturor creștinilor, fiindcă toți își trag numele de la Hristos și toți trebuie să-L mărturisească prin cuvânt și viața lor : ”Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor și Eu voi mărturisi pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri” (Matei 10, 32).

CAPITOLUL III – LUCRAREA LUI HRISTOS PRIN SFÂNTUL DUH ÎN BISERICĂ. Tratează învățăturile Sfintei Scripturi referitoare la Sfintele Taine ca lucrări ale lui Hristos prin Duhul Sfânt în Biserică pline de puteri și de viață, caracterul hristologic, pnevmatologic și eclesial al Sfintelor Taine. Biserica este organismul teandric în care credincioșii trăiesc comuniunea sacramentală cu Dumnezeu, izvorul iubirii (I Ioan 4, 8). Duhul Sfânt este persoana divină prin care Iisus Hristos împărtășește harul divin în Biserică. Duhul Sfânt vine în noi prin transparența trupului lui Hristos. Mântuitorul spune : ”Acela Mă va slăvi, pentru că din al Meu va lua și vă va vesti” (Ioan 16, 14). Va lua din Hristos care continuă să fie activ, împreună activ, cu Duhul Sfânt, aducându-ne puterile dumnezeiești prin trupul transparent al lui Hristos. Duhul Sfânt vine să locuiască în oameni numai în măsura în care ei se zidesc în Trupul sacramental al lui Hristos; numai în măsura în care ei se împărtășesc de lucrarea și viața Bisericii într-un mod inseparabil cu toți ceilalți membrii ai ei. De aceea, Sfântul Apostol Pavel spune : “Duhul să nu-L stingeți” (I Tesaloniceni 5, 19). Lucrarea unică a Duhului este de a-L arăta pe Iisus ca Domn (I Corinteni 12, 3), într-un mod existențial privind ființa însăși a credincioșilor. Lucrarea generală mântuitoare a Duhului lui Hristos în Biserică, se efectuează prin harul dumnezeiesc. Lucrările Duhului Sfânt ne transformă ontologic după chipul lui Hristos, realizat ca om desăvârșit. Lucrarea și sălășluirea Sfântului Duh în noi se fac în Biserică. Între Hristos și Duhul Sfânt există o relație lăuntrică de egalitate și de reciprocitate. Noi nu putem primi pe Duhul Sfânt fără a fi membri ai Trupului lui Hristos și nu putem numi pe Hristos Domn, adică să avem conștiința Divinității Sale, decât prin Duhul Sfânt. Deci, în Biserică, lucrarea lui Hristos este inseparabilă de cea a Duhului, ceea ce înseamnă că sensul Bisericii ca Trup al lui Hristos este să constituie locul unei Cincizecimi permanente, ca unitate organică și substanțială a trupului, căruia Hristos îi este capul. În această lucrare, rolul special al Duhului Sfânt este de a ne descoperi pe Mântuitorul, Duhul fiind prin excelență invizibil, dar ne descoperă pe Iisus în chip vizibil. El este sursa și forța tuturor aspirațiilor noastre către Iisus, așa cum spune Sfântul Apostol Pavel : ”Nimeni nu poate zice : Domn este Iisus, fără numai în Duhul Sfânt” (I Corinteni 12, 3). Biserica este înzestrată cu lucrarea permanentă a Sfântului Duh în toate actele ei (Ioan 20, 21-23; Luca 24, 49). Prezența Duhului Sfânt în Biserică și comuniunea credincioșilor cu El este legată de momentul pogorârii Duhului Sfânt peste Sfinții Apostoli, dar se prelungește prin Tainele și

cultul Bisericii. În Persoana divino-umană a lui Hristos se află temeiul fundamental al Sfintelor Taine ale Bisericii în care se unește creatul cu necreatul, omul cu Dumnezeu, prin harul Duhului Sfânt . Esențialul în cele șapte Sfinte Taine ale Bisericii îl constituie compenetrarea dintre divin și uman. Instituirea și săvârșirea Sfintelor Taine își au temeiul în unirea Logosului cu trupul omenesc. Numai dacă Logosul întrupat, Iisus Hristos a transfigurat trupul Său în mod treptat prin Întrupare, Moarte, Jertfă, Înviere și Înălțare la cer, trupul Său a devenit mediu iradiant al bunurilor dumnezeiești, către toți oamenii. Lucrarea lui Hristos Însuși în Taine trebuie socotită strâns legată de faptul că El Însuși le-a instituit. Dar le-a instituit întrucât le-a și practicat cel dintâi, rămânând în continuare săvârșitorul lor invizibil, și prin aceasta, susținătorul Bisericii. El Însuși S-a botezat (Matei 3, 13-17) și de aceea a poruncit ca toți să se boteze (Matei 28, 19; Marcu 16, 16; Ioan 3, 5), declarând totodată că El Însuși va fi prezent în practicarea acestei taine (Matei 28, 20). El Însuși a primit pe Duhul Sfânt, ca om, după Botez, urmând ca toți să-L primească de la El, în Taina Mirului (Marcu 6, 13; Iacov 5, 14). El a iertat păcatele și a rămas să le ierte mai departe prin preoți, împuternicind pe apostoli prin suflarea Duhului Sfânt, ca mod al lucrării Sale permanente în săvârșirea acestei Taine (Ioan 20, 22-23). El pune baza Euharistiei prin jertfa, moartea pe cruce și prin înviere și săvârșește prima Euharistie, poruncind apostolilor și urmașilor lor să o săvârșească spre pomenirea Lui (Luca 22, 19-20), El Însuși fiind în ea ca jertfă și jertfitor. El este Arhiereul prin excelență și rămâne în chip nevăzut în această lucrare și calitate prin arhieriei și preoții văzuți cărora le comunică această calitate de organe văzute ale Tainelor săvârșite de El în chip nevăzut. El a binecuvântat Nunta (Ioan 2, 1-11) și a vindecat pe cei bolnavi. Din cele arătate rezultă că baza Tainelor în sensul lor restrâns este Întruparea Cuvântului și faptele lui mântuitoare. Mântuitorul Hristos intrând cu jertfa Sa în Sfânta Sfintelor de sus, rămâne acolo pe veci, făcându-ne și nouă parte de slava Lui (Evrei 1, 3; 10, 12). Această stare permanentă de jertfă a lui Hristos noi o primim în toate Tainele Bisericii. Starea aceasta este deci fundamentul ceresc al tuturor Tainelor. Sfintele Taine sunt lucrări sfinte instituite de Fiul lui Dumnezeu întrupat, Mântuitorul nostru Iisus Hristos, prin care, într-o formă văzută se împărtășește oamenilor harul nevăzut al lui Dumnezeu. Harul este puterea lui Dumnezeu: ”Veți lua putere mare venind Duhul Sfânt peste voi” (Faptele Apostolilor 1, 8). Sfântul Duh unește pe credincioși cu Hristos prin puterea Sa sfințitoare, de- viață- făcătoare în Biserică, unde rămâne până la sfârșitul veacurilor prin iradierea permanentă din Hristos (Matei 28, 20). Reiese că, Sfintele Taine, ca prelungiri ale Întrupării, Morții și Învierii lui Hristos, prelungesc îndumnezeirea, fiindcă izvorăsc din trupul lui Hristos îndumnezeit, plin de har și lumină dumnezeiască unit cu dumnezeirea pe veci și înălțat de-a dreapta Tatălui. Argumentele care susțin Dumnezeirea și omenitatea lui Hristos se află în faptele și învățăturile Sale : ”Lucrările pe care le fac în numele Tatălui Meu, acestea mărturisesc despre Mine” (Ioan 10, 25). De aceea, “în El viețuim și ne mișcăm și suntem” (Faptele Apostolilor 17, 28). Prezența permanentă a Duhului Sfânt , a întregii Sfinte Treimi în Biserică și în staturile ei, face ca Hristos și lucrarea Sa mântuitoare să fie mereu actuale în Biserică. Ortodoxia este mântuirea în Hristos Cel ce a fost, Cel ce este, Cel ce va fi, în Hristos cel veșnic actual pentru noi credincioșii (Evrei 13, 8).

CAPITOLUL IV – TAINA BISERICII ÎN INTERIORUL LUCRĂRII EI.

Sunt prezentate argumentele scripturistice și patristice pe care se fundamentează cultul divin. Lucrarea mântuitoare a lui Iisus Hristos se re trăiește în Sfânta Liturghie ca și cum ea s-ar săvârși în mijlocul Bisericii. Astfel, întreg cultul divin cu prezența reală a Domnului Hristos în el devine un microcosmos (Galateni 4, 4-7). Cultul divin, în ansamblul său, este celebrarea eclesială a Preasfintei Treimi. În această celebrare, harul și binecuvântarea treimică se revarsă asupra Bisericii (I Corinteni 1, 4; II Corinteni 13, 13), o reânnoiesc, o asumă în permanența sa. Cultul eclesial, ca și cultul lăuntric al inimii, este trinitar în finalitatea sa. Este, în același timp viziune exterioară, în contemplarea Treimii, și interioară, în relațiile de iubire reciprocă dintre Persoane. Cultul eclesial este de asemenea trinitar în conținutul și dinamica sa. Natura actului liturgic nu se poate determina fără o referire constantă la taina treimică, în comuniunea căreia ne introduce cultul. Biserica este plină de Treime. Întreg cultul creștin este o celebrare eclesială și personală adresată Tatălui, prin Hristos, în Duhul Sfânt. De asemenea, cultul creștin exprimă darul cunoștinței și al vieții celei noi care izvorăsc de la Tatăl, prin Fiul, în Duhul Sfânt. Mântuitorul Hristos “ Care a șezut de-a dreapta tronului slavei în ceruri (Evrei 8, 1) este răstignit pe cruce pentru Biserica Sa. Cultu creștin este hristologic prin însăși natura sa. Aceasta înseamnă că el continuă rugăciunea și mijlocirea lui Hristos, o oglindește, o manifestă, o duce mai departe, ne integrează în ea. Cultul creștin exprimă conținutul hristologic al credinței, al învățăturii, al experienței Bisericii. Prin finalitatea sa, cultul creștin este hristologic. Participarea noastră la veșnica prezență a lucrării mântuitoare a Domnului Hristos se face prin Sfintele Taine și în special prin Sfânta Euharistie, unde îl primim pe Hristos prin puterea Duhului. De aceea, tot cultul ortodox este o epicleză, o chemare a Duhului, dar mai ales prin Sfintele Taine care sunt prilejuri pentru reânnoirea și pogorârea Duhului. Întreaga acțiune liturgică a Bisericii stă sub semnul chemării Duhului. Epicleza este de origine divină :”Eu voi ruga pe Tatăl, și alt Mângâietor vă va da vouă, ca să fie cu voi în veac” (Ioan 14, 16)- spune Mântuitorul Hristos Apostolilor Săi. Astfel, Biserica prin epicleză actualizează Cincizecimea, coboară cerul pe pământ. În Ortodoxie întreg cultul este epicleză. Cultul creștin este de asemenea pnevmatologic. Biserica Îl cheamă la începutul fiecărei slujbe să pătrundă în adâncul ființei credincioșilor ca să o purifice de necurăția păcatului și să o sfințească cu harul Său dumnezeiesc, după cum reiese din rugăciunea Împărate ceresc. De aceea, primirea Duhului are caracter comunitar eclesial. Binecuvântarea hristologică se desfășoară într-o invocare realmente trinitară, fapt caracteristic pentru conștiința trinitară crescândă a Bisericii (II Corinteni 13, 13). Astfel, cultul eclesial manifestă în mod evident reciprocitatea de slujire a Cuvântului întrupat și a Duhului Sfânt. Duhul Sfânt pătrunde limbajul liturgic și-i dă viață, face posibilă și reală cunoașterea teologică, întemeiază experiența duhovnicească. Cultul creștin va fi astfel o închinare “în duh și adevăr” (Ioan 4, 23-24), o închinare duhovnicească (Romani 12, 1) până vom ajunge la “ măsura vârstei deplinătății lui Hristos” (Efeseni 4, 13), la starea de Hristos smerit și preânălțat (Filipeni 2, 6-11). Lucrarea Duhului Sfânt este principiul unității și vieții eclesiale. În ”dovada Duhului și a puterii Lui “ (I Corinteni 2, 4) stă, deci, lucrarea Cuvântului lui Dumnezeu în lume, cuvânt mărturisit, cum va spune Sfântul Apostol Petru, “cu blândețe, cu frică și cu bună credință “ (I Petru 3, 15). Sfânta Masă este semnul prezenței divine. Domnul Hristos este mărturisit, de asemenea, în slujirea Sa de Preot sau de Arhiereu, care Se oferă permanent Tatălui pentru

mântuirea noastră (Evrei 8, 1-2). Cultul mărturisește, prin formele sale liturgice, slava împărătească a lui Hristos, biruința și prezența sa în Biserică. Prin cultul său, prin imnele sale, Biserica face cunoscut că Domnul Hristos împărățește și transformă continuu pe credincioși prin învățătura și jertfa Sa veșnică. Cultul divin mărturisește pe Hristosul eshatologic, el însuși fiind o pregustare a cultului desăvârșit din ceruri. Sfânta Liturghie este traducerea pământească a liturghiei cerești, celebrate de Marele Arhiereu înconjurat de îngeri. În esență, întreg cultul săvârșit de Sfinții Apostoli în comunitatea eclesială, este arătat de cartea Faptele Apostolilor : ”Și stăruiau în învățătura apostolilor și în împărtășire , în frângerea pâinii și în rugăciuni” (2, 42). Biserica a mărturisit întotdeauna în Duhul Sfânt prezența eshatologică a Împărăției lui Dumnezeu în lume, învățând pe oameni să participe la această viață veșnică prin Sfintele Taine și prin rugăciune personală. În asemenea condiții credinciosul, cu ajutorul harului divin, are posibilitatea să intre în comuniune cu Dumnezeu și în starea de rugăciune desăvârșită, să participe la lumina dumnezeiască a Împărăției lui Dumnezeu. Această experiență o mărturisește Biserica arătând trăirea sfinților. Mistuirea patimilor în focul dumnezeiesc al Duhului Sfânt și curățirea inimii prin lumină, reprezintă idealul nevoitorului angajat pe calea unirii desăvârșite cu Mirele ceresc. Cum știm din Sfânta Evanghelie, Domnul a vorbit ucenicilor despre acest foc luminos : ”foc am venit să aduc pe pământ” (Luca 12, 49). Duhul Sfânt Se manifestă astfel ca o comoară duhovnicească despre care Sfântul Apostol Pavel a spus că o avem așezată într-un vas de lut și a cărei slavă vine de la Dumnezeu. Menținerea acestei aprinderi duhovnicești se face prin rugăciune neîncetată și prin despățimire. De fapt prin Sfintele Taine și prin rugăciunea neîncetată a inimii, ca singure modalități de păstrare a Mântuitorului Hristos în suflet și de a trăi transformarea sufletului în cămară duhovnicească de nuntă, omul ajunge la unirea cu Dumnezeu în lumină. În chip deosebit rugăciunea așează pe om în comuniunea mistică de sfințenie cu Dumnezeu, și-l face să trăiască încă din această lume dulcețata vieții veșnice. De aceea, mai întâi, omul trebuie să-și adune gândurile și să lepede de la sine deșertăciunea preocupărilor lumești pentru ca apoi, unit cu Dumnezeu să devină o minte purificată și concentrată în așteptarea harului Sfântului Duh. Adunarea gândurilor împrăștiate de vrăjmașul diavol se realizează prin rugăciune și prin practicarea vitușilor, care favorizează apropierea Duhului și comuniunea credinciosului cu harul care mistuie orice patimă și neputință. Ca atare, prin lucrarea harului omul are posibilitatea să atingă, chiar de aici de pe pământ, o realitate eshatologică care înglobează spiritul și trupul său în dumnezeiasca comuniune a Preasfintei Treimi. Mântuitorul Hristos, așadar, sălășluind în altarul inimii omului prin rugăciune neîncetată, produce în om primele mișcări ale urcușului său spre înviere și viața veșnică. “Căci așa precum vântul dă pomilor rodul, tot așa și Duhul lui Dumnezeu dă sufletului roadele lui” (Sfântul Isaac Sirul). Duhul Sfânt, atât în Sfintele Taine, cât și în rugăciunea personală, lucrează și împlinește neputințele noastre, cum ne învață Sfântul Apostol Pavel : ”Duhul vine în ajutorul slăbiciunii noastre, căci noi nu știm să ne rugăm cum trebuie, ci Însuși Duhul Se roagă pentru noi cu suspine negrăite” (Romani 8, 26). În felul acesta, lumea are posibilitatea să participe la viața Împărăției lui Dumnezeu din această viață, prin viața sacramentală și prin experiența mistică a Duhului Sfânt. De aceea, Mântuitorul Hristos ne spune că : ”Împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru” (Luca 17, 21).

Așadar, iconomia divină, comună Persoanelor Sfintei Treimi, se numește mântuire, răscumpărare, recapitulare, îndumnezeire și trebuie să se înfăptuiască cu fiecare persoană în parte în Biserică. Ea va fi desăvârșită în viața viitoare, când, după ce toate se vor uni cu Hristos, Dumnezeu va fi totul în toate (I Corinteni 15, 28). Iisus Hristos poartă în viața Lui și în iubirea Lui pe toți oamenii chemându-i să se împărtășească din viața Lui pentru că “aceasta este viața veșnică : Să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos, pe Care L-ai trimis” (Ioan 17, 3). Astfel, omenirea este restaurată în Capul ei, pentru ca să poată fi restaurată și în membrele ei “pentru că suntem mădulare ale trupului Lui, din carnea Lui și din oasele Lui” (Efeseni 5, 30).